

Børnekultur – børns kultur

Publ. i Folkeskolen nr. 30, 31, 32, 11. august 1988, Danmarks Lærerforenings Medlemsblad, s. 1216-1217. Interview ved Vibeke Hansen.

»Vi skal respektere ungerne for det, de kan og er«, siger mag. art. Flemming Mouritsen, der er leder af landets eneste universitetsafdeling for børne- og ungdomskultur på Aarhus Universitet

Børnekulturen har vind i sejlene for tiden. Regeringen har lavet en handlingsplan for børneområdet, hvor alle ministerier har været involveret, kulturministeriet har afsat særlige midler, og der er lavet en kulturbetænkning for børneområdet.

– Selve begrebet kultur er blevet et hit, og der er overalt en tendens væk fra, at børn er noget man behandler, over i bredere kultursociale sammenhænge, siger Flemming Mouritsen. Man ser det i børnehaverne, der i begyndelsen af 80'erne hvor strukturpædagogik var sagen, blev legitimeret som en slags førskoleinstitutioner. Nu arbejdes der i højere grad med det, børn faktisk kan og gør. Også skolen ændrer signaler i samme retning. Der lukkes bredere op, man taler om helhedsskole, og man samordner skolestarten. I dansk er tendensskiftet klart formuleret fra informativ, sagorienteret intellektualiseret undervisning til nu – med DANSK 84 – et fag, der rummer kulturteknikker og -redskaber for børns selvudtryk.

Børnekultur og børns kultur

– Det, jeg kalder børnekultur, fortsætter Flemming Mouritsen, produceres af voksne eksperter for børn og formidles gennem et stadigt større teknisk og økonomisk apparat. Der er voldsomme dannelsesmæssige og økonomiske faktorer involveret, alene i Danmark er legetøjsmarkedet på godt 1 mia. kr. om året. Går vi ud i computer- og videospil, er det meget større summer, der er tale om. De markeder er interessante, for de har en hurtig omsætning og de er ekspansive. Så i den sammenhæng er der stor interesse for børn.

– På den anden side har vi så det, jeg vil kalde børns kultur, og som de selv producerer, fortsætter han. Formuleret bredt dækker det selve frembringelsen af dagligdagen; men man kan også indsnævre begrebet til at omfatte de mere æstetiske udtryksmæssige områder, og her kan man så igen operere med to typer af børns kultur. Den ene er den, hvor de tager andre kulturteknikker i brug, for eksempel skriften. Den anden er den traditionelle mundtlige kultur børn og børn imellem med rollelege, regellege, rim, remser, fortællinger og sange. Stoffet og formerne ændres og fornyes løbende, men kulturen er karakteriseret ved, at den formidles fra den ene generation børn til den anden, og at den går udenom de voksne. Denne kultur har været overset eller ligefrem hetzet i årtier. Blandt andet »frikvarterskulturen« har

jo af voksne været opfattet som en kultur, der skulle renses ud, siger Flemming Mouritsen. Den er blevet opfattet som kaos og larm, men ser man nærmere efter, er meget af den organiseret udfoldelse med en betydelig udtrykskraft.

Når alt det nu tilsyneladende ændrer sig, mener Flemming Mouritsen at det kan skyldes, at det pædagogiske apparat har brug for produktudvikling og derfor forsøger at opsuge denne kultur.

– Der eksisterer et pædagogisk-psykologisk kompleks omkring børn i Danmark, og pædagogikken søger altid nye måder at motivere ungerne på, siger han; – men heldigvis er der tale om en meget robust kultur der nok klarer sig. De store gruppelege er ganske vist på retur i skolerne, måske fordi eleverne godt må være inde i frikvartererne, men til gengæld opstår der andre, mere punktvisse former. Mindre børn leger for eksempel rollelege som aldrig før, og drengenes egne fortælleexcesser blomstrer i institutionerne.

Skolen stjæler

Flemming Mouritsen mener umiddelbart at det er dårligdom, at børn kommer tidligere i skole.

– Først stjal man en forbasket vigtig årgang til børnehaveklasserne, siger han. Det var dem, der formidlede til de yngre i børnehaverne, dem, de kunne tage ved lære af. De der 6-7-årige gimper kan godt være stride, men de *kan* virkelig noget; de har færdigheder, rytmisk og sprogligt, og de kan organisere. Og nu sker der så det, at man er i færd med at stjæle endnu en årgang.

– Børnehaverne har været den del af barndommen, hvor den integrerede aldersmæssige spredning er størst. I skolen virker klasseopdelingen ret stærkt. Derfor

er det også godt at afvikle ringeklokken, timeopdelingen og alt det der, men problemet bliver så også, at de små heller ikke har frikvarter fælles med de store. Og selv om det ind imellem kan være barskt, så kommer de til at mangle nogen at lære noget af, nogen at imitere.

– I den samordnede skolestart strukturerer man så at sige ovenfra en integrering. Alene ordet »samordning« siger det jo. Det gode ville være, at det, man laver med ungerne, det de selv laver, skaber strukturen på tværs, siger Flemming Mouritsen. – Skemabindinger og store enheder tvinger til strukturel og organisatorisk tænkning; der tænkes sjældent indhold før struktur, og problemer søges løst gennem strukturelle ændringer. Og en sådan en er den samordnede skolestart vel egentlig? spørger Flemming Mouritsen.

– Men der er også muligheder for konstruktive ændringer. Det er et gode, at man nu for første gang skriver noget om, at børnene skal lege i skolen, og at legen prioriteres ved siden af indlæringen.

Det grundlæggende værdiproblem

– Men voksne tænker nyttetænkning, fortsætter Flemming Mouritsen. »Det er godt børn leger, så får de stimuleret de sproglige, motoriske og sociale færdigheder«. »Det er godt de leger, så får de bearbejdet deres oplevelser«. »Det er godt de leger, så har vi fred så længe«. Hvad enten de voksne tænker udviklingspsykologisk, psykoanalytisk eller praktisk, er værdiorienteringen omvendt af børnenes. Børn leger for at lege og er orienteret mod hinanden. Men skolen er anlagt på, at ungerne kulturteknikker kan være et grundlag for de færdigheder, det *rigtigt* kommer an på. Den forestilling er det helt centralt at få vendt op og ned på i en samordnet sko-

lestart, så man ikke bare produktudvikler de spaltninger, modsætninger og problemer, der allerede er, blot for børn der er endnu yngre, hvor man så også omklammer deres leg.

Væsensforskellen mellem den måde hvorpå børn udvikler kulturteknikker, og den måde skolen arbejder med dem på er, at man i skolen sætter dem til at gennemgå en læreproces, mens børnene selv tilegner sig noget, når de har brug for den udtrykskanal, det er, ikke for at kunne beherske en bestemt teknik. Selv hvis børn først kommer i skole i 9-10 års-alderen vil de alligevel lære eller have lært at læse og skrive på det tidspunkt, hvor de er motiverede. De vil tilegne sig det på samme måde, som de tilegner sig de faktisk meget avancerede færdigheder, der skal til for at lege rollelege og lave klappesange; og det er års øvelser, det drejer sig om i de sammenhænge. Hvis de har brug for at skrive eller læse, lærer de sig det, men ikke for at beherske den konkrete færdighed. De unge, man ser tilegne sig det selv, har brug for den udtrykskanal, det er; derfor har de lært det. Uanset om de er 5 år eller 10.

– Så det, det først og fremmest drejer sig om, også i den samordnede indskoling, slutter Flemming Mouritsen, er hverken struktur eller pædagogisk ideologi, men at der er nogle engagerede voksne, der synes, at de *selv* har noget ud af det. Der er alt for mange voksne, der dødkeder sig i skolen; de gør jo heller ikke tingene ud fra egne ideer, men har pædagogiske påskud. Når de fleste forsøg for eksempel kører så godt, er det jo blandt andet fordi alle parter er så engagerede. Og det her kulturområde, kunne være et område, hvor det kunne lykkes at se skolehverdagen som en produktiv sammenhæng i stedet for udelukkende en læresammenhæng. Den samordnede indskoling kan lykkes, hvis vi besinder os på, hvad det er for nogen *indhold*, der arbejdes med. Vi skal ændre synsvinklen og perspektivet så vi respekterer ungerne for det, de kan og er, frem for at sætte dem op som nogle mangelfulde størrelser. Og netop på kulturområdet mener jeg de kan noget, vi selv igennem vores barne- og skoleliv har fået aflært, derfor skal vi ændre vores indstilling, slutter Flemming Mouritsen.